Харківський національний медичний університет

Наукова бібліотека

Світ очима медиків: літературна творчість наших сучасників

до Всесвітнього дня письменника

© НБ ХНМУ, 2021

В історію світової літератури увійшли імена видатних письменників, які успішно поєднали лікарську практику з літературною творчістю. Інші ж залишили медицину, звернулись до письменницької діяльності і досягли значних успіхів на новому терені. Які б не були різні життєві та творчі шляхи літераторів-лікарів, їх об’єднує одне: вони не обходять в своїй творчості тему медицини і так чи інакше віддають данину своїй першій професії. Пишуть про те, у чому справді більш компетентні. А герої творів здебільшого або лікарі, або пацієнти.

Сьогодні письменники-медики звертаються до різних літературних жанрів, серед яких: соціально-психологічна повість і роман, поезія, мемуаристика, драматургія, гумористика. Найбільшу перевагу вони надають історичному та пригодницькому жанру, фантастиці та детективно-авантюрному роману.

За ствердженням сучасного українського письменника, лікаря-хірурга О. Волкова: *«Детектив це найдосконаліший літературний жанр. Окрім захопливих пригод героїв, любовної лінії, викриття проблем суспільства та інших речей, притаманних художній літературі, детектив вимагає ще й побудови складної логічної багатогранної конструкції, де всі елементи повинні наприкінці зійтися з архітектурною точністю. А поціновувач цього жанру окрім банальних читацьких задоволень отримує ще й гімнастику для розуму…»*

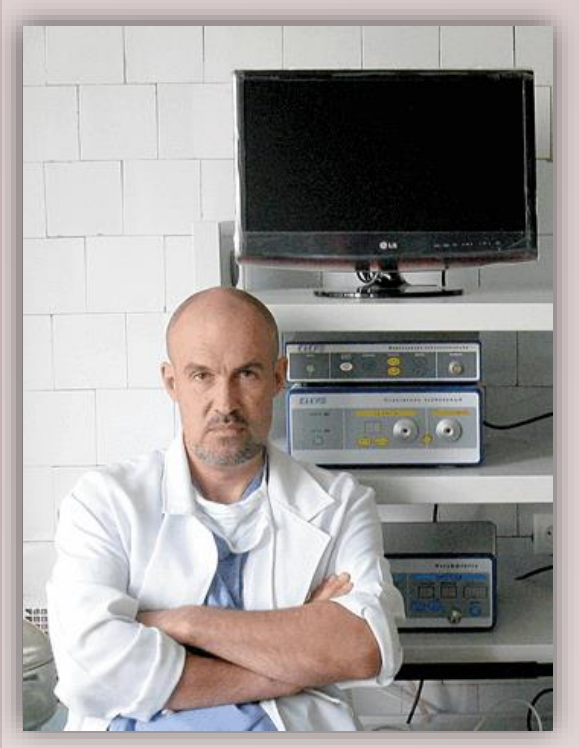

Олексій Михайлович Волков

Український лікар і письменник, майстер детективного жанру та поет-пісняр, член Національної спілки письменників України. О. Волков випускник Тернопільського медичного інституту, лікар-хірург Козівської центральної районної комунальної лікарні (Тернопільська область).

Попри письменницьку популярність та значні творчі досягнення, не полишив обраної професії, тому що – це основне джерело натхнення.

Творчий доробок складає 14 романів: «Виконавець», «День відбуття», «Амністія для хакера», «Переможець отримає все», «Лікарня на відлюдді», «Емісар», «Слід на воді», «Мертві квіти», «Гра в три руки», «Шпиталь», «Вовчий місяць» та ін., 2 кіносценарії та збірку оповідань «Останній крижень». Усі романи письменника – детективи.

82-3(477)
В
Волков О. Мертві квіти : роман / О. Волков. – Київ : Нора-Друк, 2013. – 318 с.

«…Операції бувають різні. Геть-чисто «ніякі» – так, на годинку, коли працюють лише руки, а в цей час можеш розповідати анекдоти, від яких погигикують асистенти, анестезіолог і медсестри – усі, хто перебуває поруч. І все настільки доведено до автоматизму, що пацієнт, якби не був під наркозом, міг би пройнятися спокоєм і впевненістю…

Бувають інакші. Ті, які примушують мобілізувати усі знання і вміння. Тоді вже не до побрехеньок. Тиша аж напружує, лише брязкають інструменти і проскакують скупі та короткі репліки колег про ситуацію на операційному столі. Тоді стає по-справжньому цікаво. Тоді відчуваєш, що дійсно чогось вартий і від тебе багато залежить…

А бувають ще інакші. Це коли навколо все літає й валиться, а ситуація настільки складна й нестандартна, що ти цього не бачиш і не чуєш, тому що з головою там, у прямому розумінні у комусь. У свідомість повним ходом лізуть думки, що може статися непоправне…

До сьогодні Стас поділяв усі хірургічні операції саме так, хоч, звісно, в офіційній медицині подібного поділу не існувало…»

Марина та Сергій Дяченки

Українські письменники, що працюють у жанрі фантастичної літератури. Сергій Дяченко – психіатр і генетик. Фахову освіту отримав у Київському медичному інституті, працював лікарем-психіатром і не лише у лікарнях, а й у в’язницях, вивчаючи психопатологію злочинців. Кандидат біологічних наук.

Однак у 1980 р. Сергій Сергійович кардинально змінив фах. Закінчив сценарний факультет ВДІК і розпочав літературну діяльність, та захопився журналістикою і сценаристикою. Тоді ж написав роман «Симфонія», де головний герой – лікар-психіатр.

Його незмінною співавторкою стає дружина Марина. Творчий тандем Дяченків дебютував 1994 р. романом «Брамник». Пишуть фантастику, казки і фентезі, успішно поєднують кілька жанрів в одному творі. Творчий доробок складає 28 романів, безліч оповідань і повістей, кілька творів для дітей, більш ніж 30 сценаріїв художніх фільмів і серіалів.

У 2013 році подружжя переїхало на постійне проживання до США.

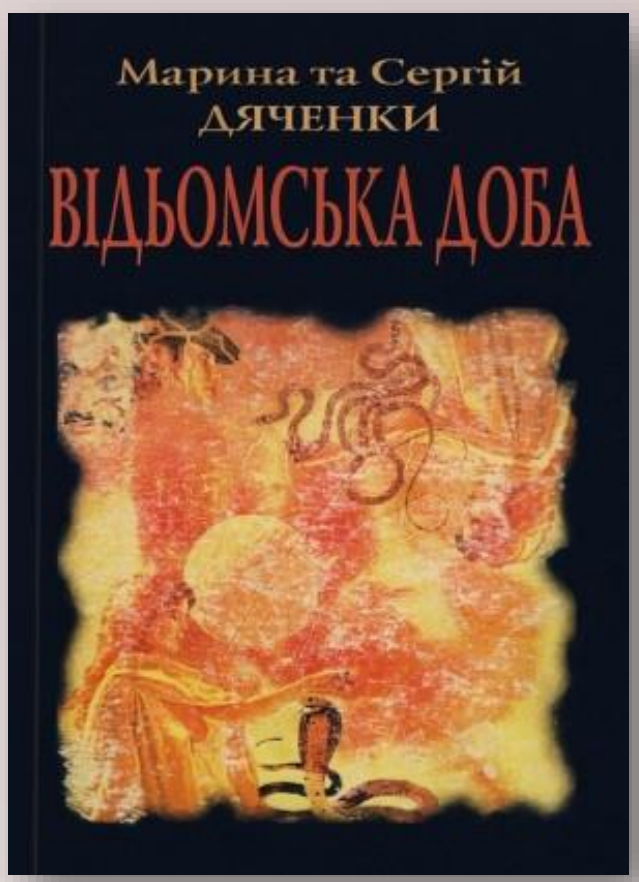

82-3(477)
Д

Дяченко М. Відьомська доба / М. Дяченко, С. Дяченко. – Львів : Кальварія, 2000. – 418 с.

«...Природа моїх пані незбагненна. Ми можемо вважати себе на місці комашки, яка гризе лист для того, щоб вгамувати голод... Ми можемо уявити собі це, бо голод не чужий і нам. Ми можемо в мріях своїх поставити себе на місце оленя, що покриває оленицю, бо хіть не чужа і нам... Але ніхто з нас ніколи не зрозуміє, що рухає матір'ю-відьмою. Чому вона народить своїх чад і потім нерідко губить їх... Коли честолюбний государ проливає кров своїх і чужих підданих – ми розуміємо, тому що гординя не чужа і нам... Коли жадібний лікар дозволяє хворобі розростатися, щоб потім стягнути втричі з зневірених хворих − ми розуміємо, що це користолюбство здолало його совість ...пані мої відьми не честолюбні і не жадібні. Їм не потрібні ні гроші, ні влада; вони не відчувають голоду і не відчувають похоті. Вони не розуміють, що є добро і що називається злом − вони невинні. Вони гублять нас одним своїм існуванням...»

У2
Д
Дяченко М. Оскол / М. Дяченко, С. Дяченко. – Львів : Кальварія, 2000. – 94 с.

«…Уяви, багато століть тому тут лютувала епідемія. Селища вимирали, розбігалися, гинули від хижаків і голоду… ти зосередься, вважай, я сам для себе розповідаю… Так ось, в одному селищі з'явився той, хто створив ліки. Хлопець цей був учнем знахаря, талант мав від Бога, зілля приготував таке… пів селища врятував, зауваж, ризикуючи життям… Страх, відчай, невіра в некорисливість… Але хлопець був сміливий. І впертий. Зробив свою справу – той дзвін, що кожного дня проводжав померлих… нарешті замовчав…»

Ірвін Девід Ялом

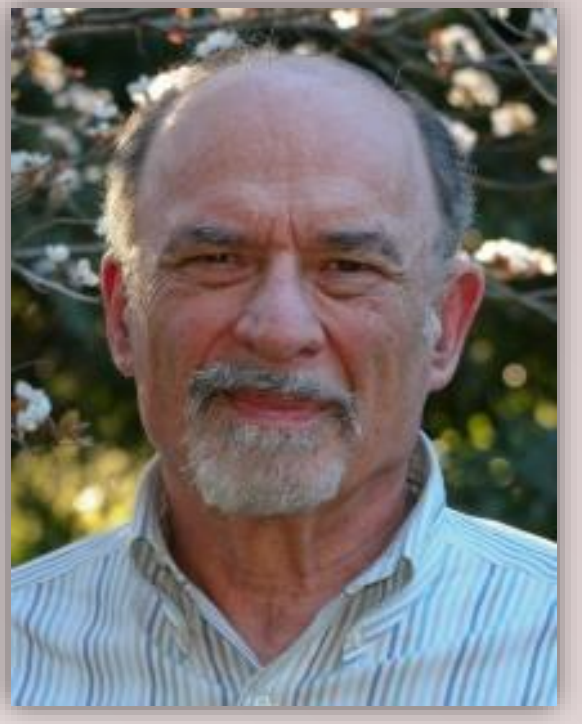

Американський психолог і психотерапевт, доктор медичних наук та письменник. Медичну освіту отримав в університеті Вашингтона, два роки служив у армії лікарем. Ірвін Ялом продовжив освіту в Бостоні, інтернатуру – в Нью-Йорку. Відомий як автор науково-популярної та художньої літератури, декількох романів про професійну діяльність психотерапевтів.

Сюжет більшості творів Ірвіна Ялома міняє місцями читача і оповідача, доктора і пацієнта. Майстерно граючи з уявою, автор приводить до розуміння суті психології особистості: людину виліковує не «магічна сила психіатрії», а щирі взаємини з терапевтом.

Творчий доробок: «Коли Ніцше плакав», «Брехуни на кушетці», «Шопенгауер як ліки», «Проблема Спінози», «Вдивляючись у сонце. Долаючи страх смерті», «Ліки від кохання та інші оповіді психотерапевта» та ін.

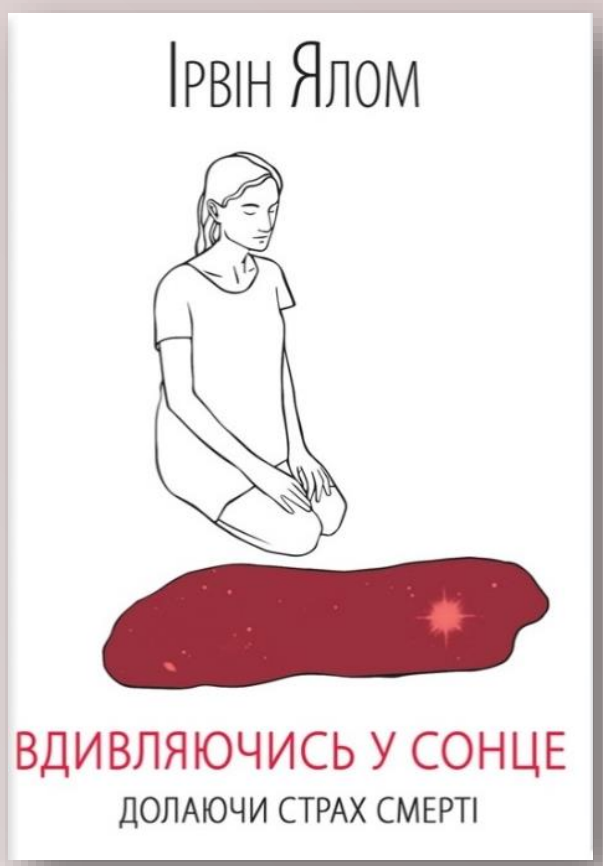

82-3(73)
Я
Ялом І. Вдивляючись у сонце. Долаючи страх смерті / І. Ялом. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. – 301 с.

«…У книзі «Дар психотерапії» я описав випадок з пацієнткою, яка втратила волосся в результаті радіотерапії. Вона відчувала крайній дискомфорт через свою зовнішність і дуже боялася, що хтось може побачити її без перуки. Коли вона ризикнула зняти перуку в моєму кабінеті, я ласкаво провів рукою по її нечисленним залишкам волосся. Пройшли роки, і ми знову зустрілися для короткого курсу терапії. Вона розповіла мені, що недавно перечитала ту частину моєї книги, де говорилося про неї, і дуже зраділа тому, що я записав цю подію і поділився нею з іншими психотерапевтами і пацієнтами. Їй було дуже приємно дізнатися, що її досвід приніс користь іншим людям, нехай навіть незнайомим…»

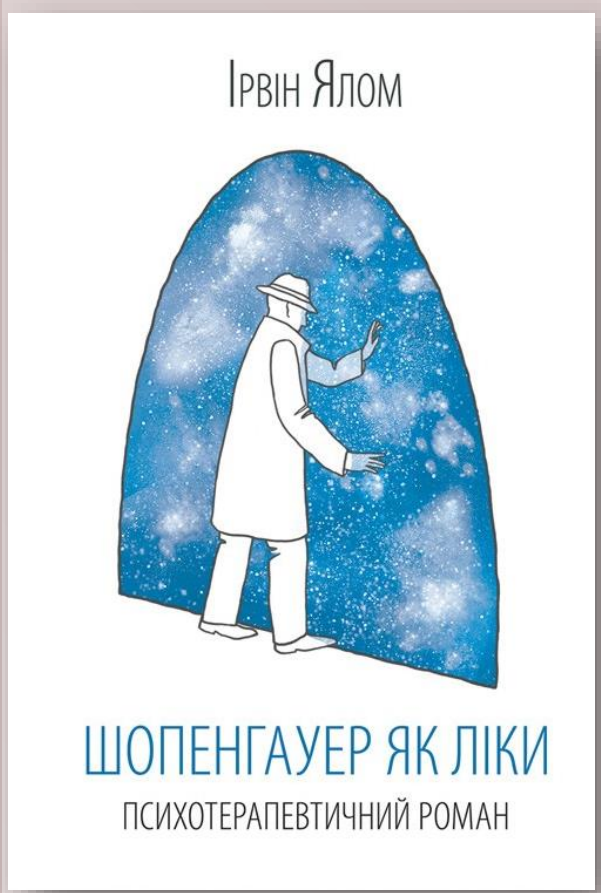

82-3(73)
Я
Ялом І. Шопенгауер як ліки. Психотерапевтичний роман / І. Ялом. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 512 с.

«…Багато років тому жив психотерапевт Фріц Перлз, який започаткував школу гештальт-терапії. Зараз про нього майже не згадують, однак він завжди звертав велику увагу на мову тіла. Скажімо: «Погляньте, що зараз робить ваша ліва рука» або «Я бачу, ви постійно гладите свою бороду». Зазвичай він пропонував своїм пацієнтам зробити ці рухи інтенсивнішими: «Стисніть ліву руку ще сильніше» або ж «Активніше гладьте свою бороду і стежте за відчуттями». Я завжди відчував, що в підході Перлза є щось особливе, бо ж несвідоме часто проявляється через рухи нашого тіла, причому ми й самі цього не зауважуємо…»

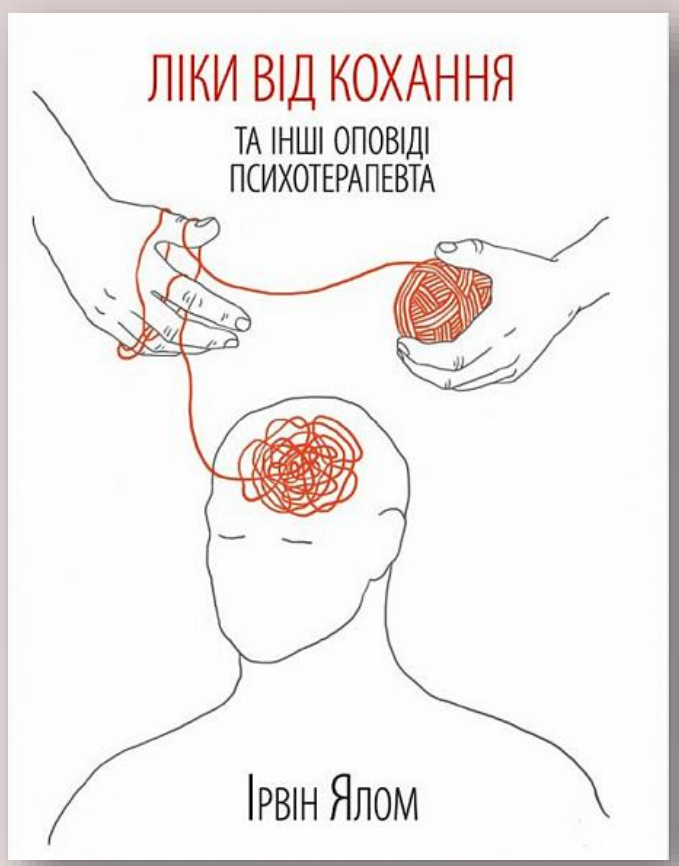

82-3(73)
Я
Ялом І. Ліки від кохання та інші оповіді психотерапевта / І. Ялом. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 416 с.

«…Як же я прагнув під час таких складнощів упевненості у своїх діях та результативності, які обіцяють консервативні підходи! Психоаналіз належить до найбільших ліберальних ідеологічних шкіл психотерапії завжди переконує в необхідності тримання певного порядку дії. Тому здається, що лікарі-психоаналітики більше впевнені абсолютно в усьому, ніж у будь-чому. От би було чудово хоча б одного разу відчути, що я точно знаю, що роблю під час сеансів, наприклад, що я шанобливо обговорюю, у правильній послідовності, етапи лікування пацієнта…»

Адам Кей

Британський письменник, лікар, музикант, співак. Адам Кей отримав медичну освіту і 6 років стажувався в різних клініках. Навчаючись в медичній школі заснував музичну групу «Amateur Transplants». Кей кілька років пропрацював в області акушерства та гінекології, написав підручники з цього предмету, та вирішив залишити професію лікаря і стати письменником після того, як у пацієнтки відбулося невиявлене відшарування плаценти – дитина народилась мертвою…

Минуло кілька років, Адам Кей повністю змінив професію, але знайшовши свої старі щоденники згадав як все починалося. Рідні умовили зробити з щоденника книгу. Так світ побачив книгу «Буде боляче».

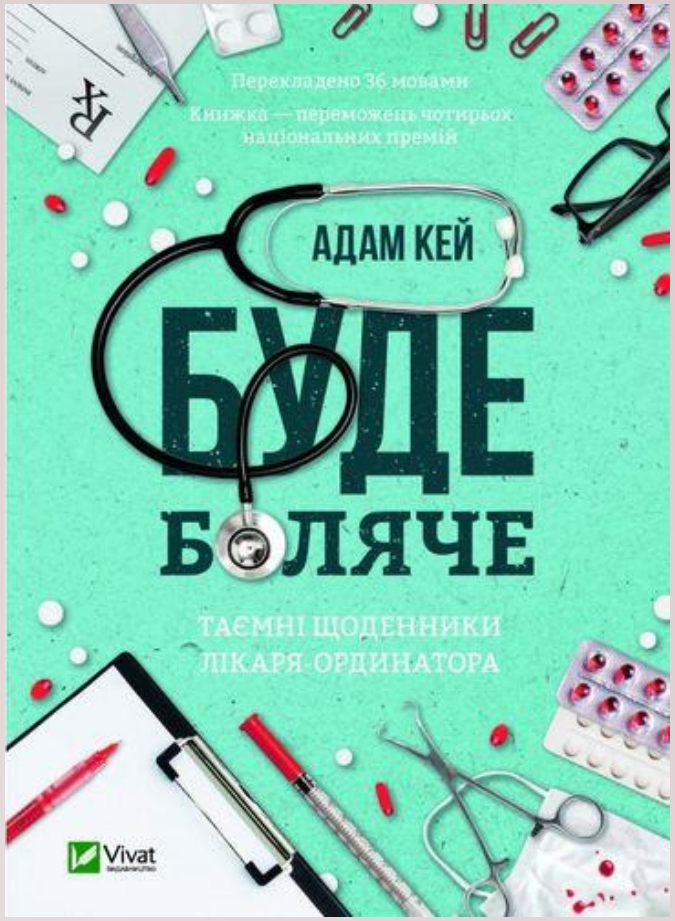

82-3(410)
К
Кей А. Буде боляче : таємні щоденники лікаря-ординатора / А. Кей. – Харків : Vivat , 2020. – 255 с.

«…Палата за палатою надсилає вам на пейджер сигнал, медсестри одна по одній викликають вас дати раду черговому кризовому стану – і цьому кінця-краю нема всю ніч. Ваші старші колеги шукають в інтенсивній терапії пацієнтів з конкретними недугами на зразок пневмонії чи перелому ноги. У ваших пацієнтів схожі біди… …хвороби пацієнтів сховані під шаром їхнього поточного стану, а стан під симптомами: ось ви бачите пацієнта з пневмонією, якого поклали до лікарні через печінкову недостатність; в іншого пацієнта зламано ногу внаслідок чергового нападу епілепсії. Ви – це мобільна реанімація в одній особі та фактично без підготовки; вас заливають біологічні рідини, ви оглядаєте нескінченний потік пацієнтів з гострими недугами, яких 12 годин тому доглядала ціла команда лікарів…»

Мартін Вінклер

Один із популярних сучасних французьких письменників, лікар загального профілю і спеціаліст з контрацепції. Успішно поєднує медичну кар’єру з літературною творчістю, працює в центрі етичних досліджень в університеті Монреалю.

Перші оповідання були опубліковані під псевдонімом Мартін Вінклер (справжнє ім’я – Марк Заффран). Працював редактором і заступником головного редактора журналу «Prescribe» в період з 1983 по 1989 р.

Основні теми творчості М. Вінклера: французька медицина, критичні статті, книги про серіали (він є одним з перших фахівців цього питання у Франції). Пише короткі повісті, романи і есе.

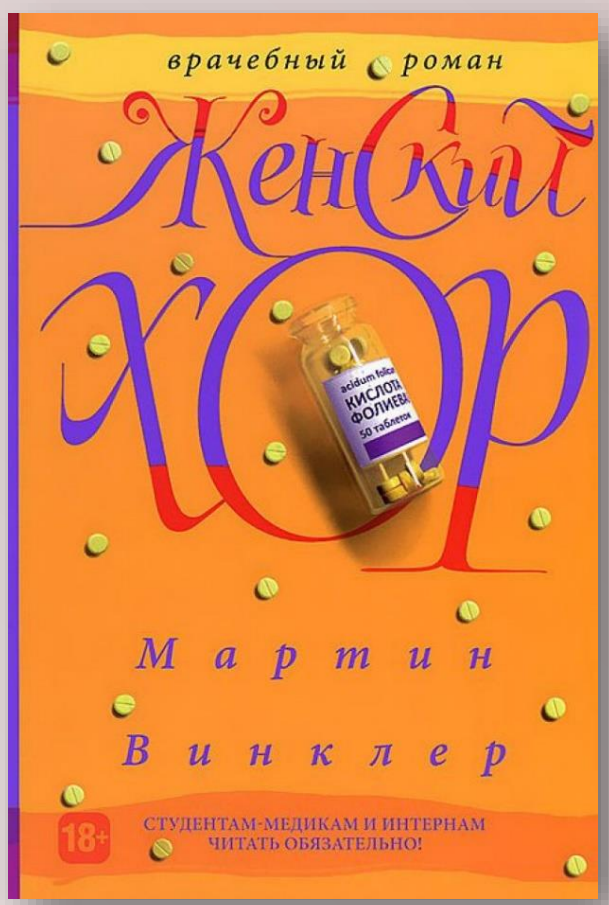

84(4Фра)
В
Винклер М. Женский хор / М. Винклер. – Москва : РИПОЛ-классик, 2013. – 448 с.

«…Кожен раз, перебиваючи пацієнтку, ви заважаєте їй сказати найголовніше. Кожен раз, перебиваючи пацієнтку, ви ставите під сумнів її слова, ви змушуєте її сумніватися.

−Але якщо вона говорить неправду?

−По-перше, те, що вона відчуває, не може бути неправдою. Можливо, її інтерпретації не узгоджуються з науковим знанням, але вони допомагають їй зрозуміти ситуацію, не впасти в паніку. Наша робота полягає зовсім не в тому, щоб сказати їй, «правда» або «неправда» то, що вона відчуває, а в тому, щоб з її допомогою зрозуміти, що це означає. Якщо ти хочеш, щоб пацієнтки поважали твою думку, потрібно поважати їх сприйняття речей.

−Навіть якщо вони далекі від реальності?

−Поважати це зовсім не означає приєднуватися. Спробуй намацати загальний грунт. Відносини цілителя і пацієнта не повинні мати насильницький характер…»

Патрік Тейлор

Успішний лікар, талановитий письменник, уродженець Північної Ірландії. Закінчив Королівський університет у Белфасті. Є почесним професором Університету Британської Колумбії. Автор понад 170 статей і 6 підручників, в 1991–2001 рр. головний редактор канадського «Журналу акушерства і гінекології». Художню прозу почав писати в середині 90-х. Перша збірка оповідань опублікована в 1997 р., перший роман – в 2000-му.

Надалі Тейлор відомий циклом романів про лікаря Лаверті: «Сільський лікар», «Ірландське село», «Різдво в ірландській провінції», «Дівчина з ірландської провінції» і «Романи ірландської провінції». Останній з опублікованих романів про доктора Лаверті, «Студент-медик з Дубліна», увійшов до списку бестселерів за версією газети «Нью-Йорк таймс».

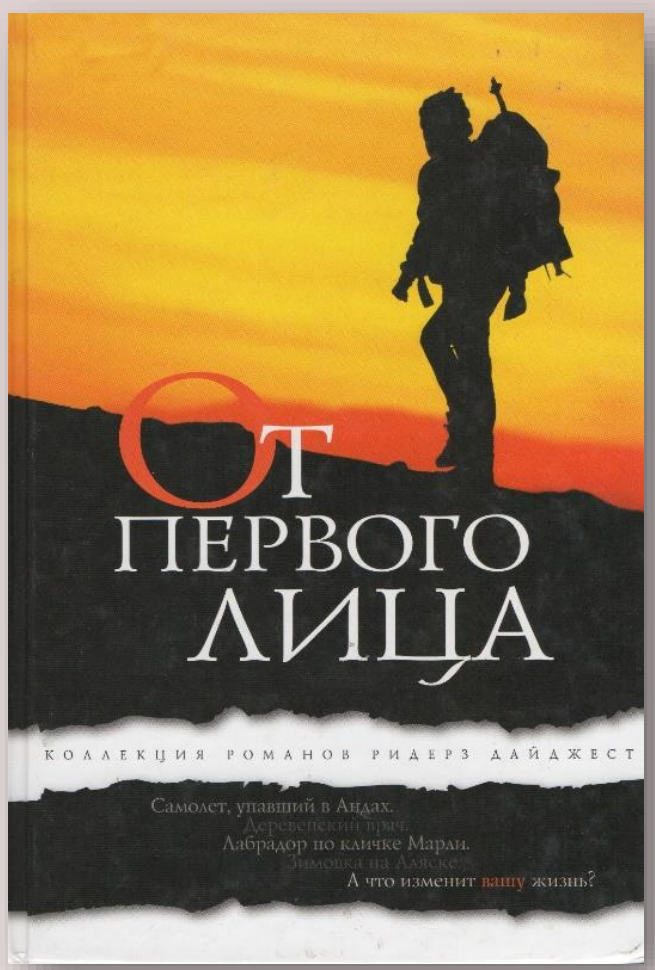

82-3(410)
О

Тейлор П. Сельский врач / П. Тейлор // От первого лица. – Москва : Ридерз Дайджест, 2009. – С. 102–203.

«...Баррі, мені здається, я могла б полюбити тебе, але я ще до цього не готова. Справа не в сексі. У мене немає часу на кохання.

– А у мене є. – Він знав, що полюбив її, полюбив глибоко, по-справжньому.

– Ти не розумієш, – сказала вона. – Я хочу займатися чоловічою роботою в чоловічому світі. Ти ж сам пам'ятаєш, як це було – вчитися на лікаря. У мене немає... Немає часу на серйозні стосунки. Дивлячись на неї, він зрозумів, що сперечатися марно.

– Ти чула таку пісеньку? «Танцюй, балерино, танцюй... Не дивись на порожнє крісло в другому ряду».

– Що ти хочеш цим сказати? – Вона готова була зірватися.

– Танцівниця залишила людину, яку кохала, заради кар'єри. І потім гірко про це шкодувала.

– Думаєш, і я буду шкодувати?

– Не знаю, Патриція... Я буду...»

Тесс Ґеррітсен

Американська письменниця китайського походження, створила серію бестселерів в жанрах медичного і романтичного трилера. У 1975 р. отримала ступінь бакалавра з антропології у Стенфордському університеті, а в 1979 р. закінчила Каліфорнійський університет в Сан-Франциско, де отримала диплом лікаря. Після ординатури почала власну лікарську практику разом зі своїм чоловіком теж лікарем.

У 1987 р. вийшов перший роман письменниці, написаний у жанрі романтичного трилера. Згодом з’явилися серії: «Романтичні трилери про сімейство Тевісток» – 2 романи; «Медичні і кримінальні трилери» – 9 романів; «Детективні трилери про Джейн Ріццолі і Мауро Айлз» – 14 романів.

В даний час Тесс Ґеррітсен живе з сім'єю в м. Кемден і повністю зосереджена на написанні книг. Її твори перекладені на 37 мов.

82-3(73)
Г
Герритсен Т. Сад костей : роман / Т. Герритсен. – Санкт-Петербург : Азбука, 2019. – 416 с.

«...Якби він показав нам свою руку раніше, − відгукнувся Гренвілл, − може, я зміг би зупинити цей процес. Пустивши кров з самого початку, я, можливо, не допустив би зараження. Але зараз вже занадто пізно...

− Я бачив найдрібніші рани, які починали гнити і перетворювалися в гангрену, − зауважив Сьюелл. − Коли це трапляється, більше нічого не залишається...

− Матінко, прошу вас. − Чарльз перевів стривожений погляд на своїх колег. − Венделл, Норріс... не дозволяйте їм зробити це. Не дозволяйте!

...Поглянувши на ніж і хірургічну пилу, він подумав: «Господи боже мій, я не хочу бути присутнім при цьому».

− Дядечко, якщо ви відріжите її... я ніколи не стану хірургом!

− Я хочу, щоб ти прийняв ще морфію...

− Я завжди хотів тільки одного, − сказав він. − Щоб ви мною пишалися.

− Я пишаюся тобою, хлопчику мій...»

82-3(73)
Ґ
Ґеррітсен Т. Асистент : роман / Т. Ґеррітсен. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. – 368 с.

«…Ріццолі схилила голову на руки, почуваючись так, наче ось-ось вибухне від усієї цієї інформації. Вона хотіла вести цю справу. Навіть наполягала на цьому. А тепер знемагала під тягарем. Утома не давала змоги мислити, а збудження відганяло сон геть. Вона вже подумала, чи не так настає нервовий зрив, а тоді безжально відігнала цю думку. Джейн Ріццолі ніколи не дозволила б собі бути такою безхребетною, щоб піддатися нервовому зриву. На роботі їй траплялося переслідувати злочинця по дахах, вибивати двері й боротися за власне життя в темному підвалі…»

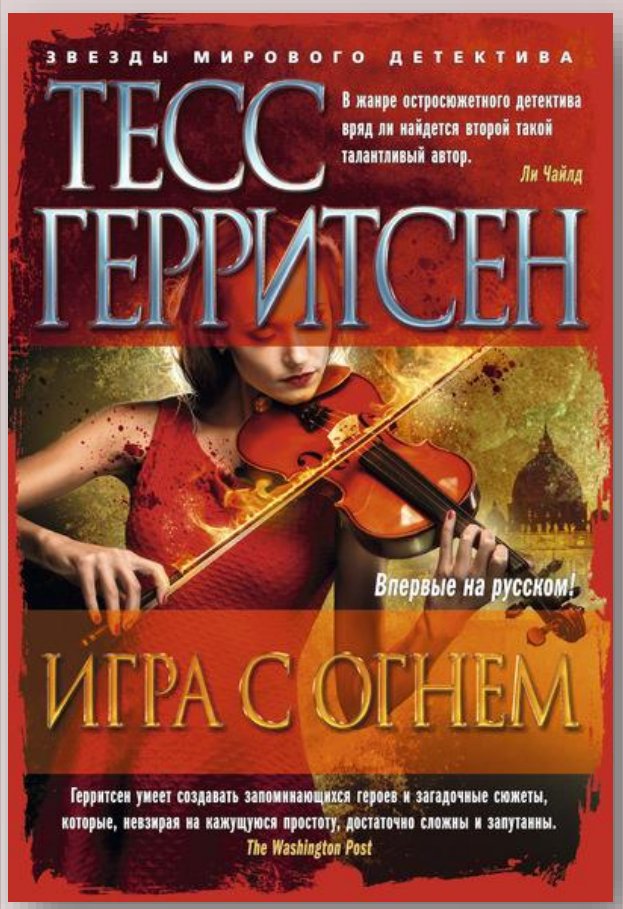

82-3(73)
Г
Герритсен Т. Игра с огнем : роман / Т. Герритсен. – Санкт-Петербург : Азбука, 2019. – 320 с.

«...У тебе пухлина в мозку, і вона тисне на скроневу частку. Ось звідки твої головні болі і провали в пам'яті. Ось, чим пояснюється все, що відбувалося з тобою в останні тижні. Ти пам'ятаєш, невролог Лілі розповідав про приступи, пов'язані з скроневими частками? Він говорив, вони можуть викликати дивну поведінку. Під час приступу люди ходять, розмовляють, навіть водять машину. Ти вбила Джуніпера. Ти поранила себе осколком скла. Просто не пам'ятаєш цього. А коли прийшла до тями, тобі здалося, що ти чуєш, як Лілі повторює слова: «Матусі зробити бо-бо». Але вона говорила інше. Я думаю, насправді вона говорила: «Матуся зробила бо-бо...». Вона боялася за тебе, намагалася тебе заспокоїти...»

82-3(73)
Ґ
Ґеррітсен Т. Смертниці : роман / Т. Ґеррітсен. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. – 336 с.

«…Вона взяла скальпель і почала різати. Це була вже п’ята аутопсія того дня, і працювала докторка Айлс швидко. Доктор Костас був у відпустці, минулого вечора сталася велика автомобільна аварія, тож холодильна кімната зранку була повна мішків з тілами. І поки вона працювала, надолужуючи, привезли ще два тіла. Цим уже доведеться почекати до завтра... Мора розрізала шкіру, розкрила живіт і грудну клітку. Вийняла мокрі органи, поклала на дошку для розтину. Глорія Ледер помалу відкривала свої таємниці: укрита жиром печінка красномовно свідчила про надмір рому й коли, матку вкривали фіброїдні вузлики…»

82-3(73)
Г
Герритсен Т. Пропавшая девушка : роман / Т. Герритсен. – Санкт-Петербург : Азбука, 2020. – 288 с.

«…Йому нічим виправдатися. Хіба що традиційним чоловічим аргументом: він пропадав на роботі. Прикривався роботою від свого становища батька-одинака. Від дочки. Смерть матері вибила Мев з дитинства. Життєрадісна дитина стала похмурим підлітком. Найгірше те, що Мев застрягла на цій стадії. Всі спроби Адама відверто поговорити з дитиною кінчалися нічим. Точніше, все більш агресивними вимогами не влазити в її життя. Зневірившись, він вдався до останнього батьківського засобу – спробував надавити на неї. Але і це не принесло бажаного результату. Коли він зрозумів, що Мев в біді, було вже надто пізно. Вона постійно перебувала під кайфом, збуджуючи себе випивкою, таблетками. Всім чим завгодно...»

Майкл Стівен Палмер

Американський лікар і автор медичних трилерів. Палмер закінчив Уесліанський університет. Пізніше Майкл навчався ще в медичній школі при Західному Резервному Університеті Кейза. Як лікар з внутрішніх хвороб стажувався в міській лікарні Бостона та інших. Майкл Палмер стверджував, що він ніколи не хотів стати письменником. Перш ніж в 1982 р. написати свій перший роман «Милосердні сестри», працював лікарем в медичній установі штату Массачусетс, практикував лікування наркозалежності.

Творчий доробок: «Природні причини», «Побічні ефекти», «Пацієнт», «П’ята пробірка». Його роботи стали бестселерами і перекладені на 35 мов світу.

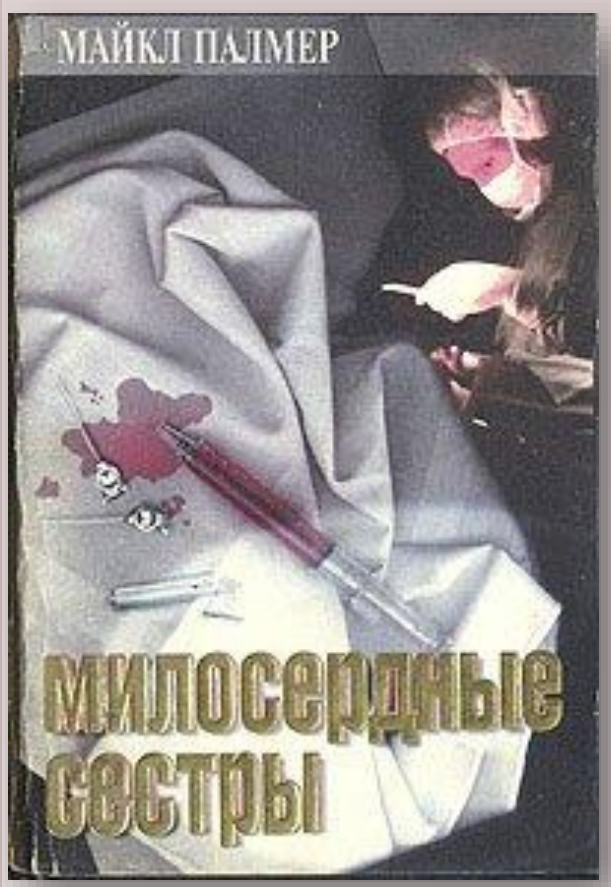

84(7Сое)
П
Палмер М. Милосердные сестры : роман / М. Палмер. – Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 1994. – 480 с.

«…На поверсі Христини сектора Південь-4, як і на інших поверхах семиповерхового крила, перебували терапевтичні і хірургічні хворі, і кожен під наглядом лікаря . Кілька лікарів-стажистів, розкиданих тут і там по всій лікарні, служили аварійним резервом. На цьому поверсі, втім, як і на всіх інших поверхах і цієї, і інших лікарень, сестри більшу частину часу були єдиним медичним персоналом.

Вийшовши з ліфта, Христина оглянула коридор, щоб переконатися, що не видно візків для перевезення тяжкохворих або будь-якого іншого обладнання, яке вказувало б на екстрену ситуацію в одній з палат. Навколо панувала звичайна ділова обстановка, але передчуття, що склалося у неї за минулі п'ять років, підказувало: щось тут не так.

Вона наближалася до посту медичної сестри, як раптом пролунали крики... жалібні, з іншого кінця коридору…»

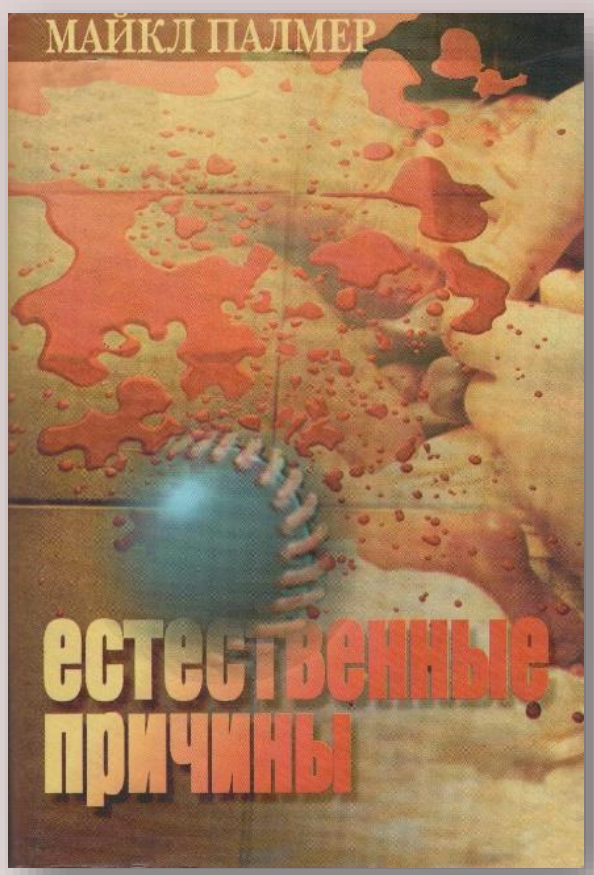

84(7Сое)
П
Палмер М. Естественные причины : роман / М. Палмер. – Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 1994. – 400 с.

«...Сара наказала підняти операційний стіл на два дюйми і прикрутити стерильні рукоятки до параболічних світильників над головою. У неї трохи різало очі. Вона не присідала і не спала всю зміну, але як завжди була сконцентрованою. Направивши, куди треба, сфокусовані промені світла, вона стала прилаштовувати скальпель, повертаючи його до тих пір, поки інструмент не став частиною її руки. Лівою рукою вона натягнула шкіру на животі, над верхнім краєм лобкового трикутника. Потім єдиним твердим рухом розкрила черевну порожнину і відокремила тонкий підшкірний шар шафранового кольору. Точки, які кровоточать, вона прикріпила защипами до гемостату і провела по сталевому інструменту електроприладом. Нарешті прорізала мембрану черевної порожнини, оголивши опуклу вагітну матку.

– Все в нормі? – запитала вона анестезіолога.

– Стабільно...»

Матеріали з фонду Наукової бібліотеки

Підготували:

Серпухова В.
Заговора М.

© НБ ХНМУ, 2021